

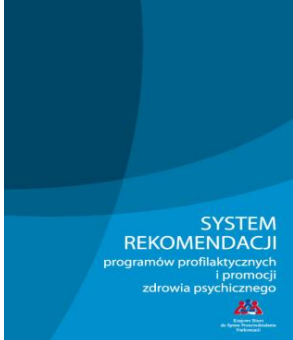
System rekomendacji programów profilaktycznych

Konferencja

Programy rekomendowane – szansa czy bariera profilaktyki uzależnień
29 lutego – 1 marca 2016, Konstancin Jeziorna

System rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego

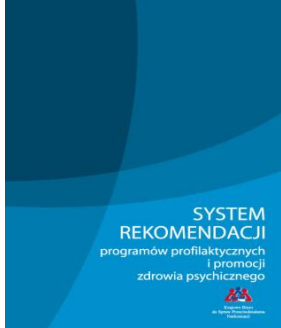
- System, w ramach którego dokonywana jest ocena programów
 - Promocji zdrowia psychicznego
 - Profilaktyki uzależnień
 - Profilaktyki innych zachowań problemowych
 - Profilaktyki uniwersalnej, selektywnej, ukierunkowanej
- **Cel**
 - Podniesienie jakości programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego
 - Popularyzacja wiedzy oraz upowszechnienie sprawdzonych praktyk/programów
- Zasięg krajowy
- Programy spełniające kryteria jakości otrzymują rekomendację i są zamieszczane w bazie
- System prowadzą KBPN, PARPA, ORE, IPiN
- Rekomendacja europejska – EDDRA

Warunki jakości programów

Spójność - logika interwencji nie jest sprzeczna. Logiczny związek pomiędzy celem ogólnym, celami szczegółowymi a działaniami.

Odpowiedniość - cele interwencji odnoszą się do poruszanych problemów, potrzeb oraz kwestii. Logiczny związek pomiędzy celami a diagnozą przedstawioną w ocenie sytuacji początkowej. Zaplanowane w programie działania są odpowiednie do problemu i specyfiki adresatów.

Skuteczność - stopień, w jakim założone cele programu zostały osiągnięte. Ocena dokonana na podstawie wyników ewaluacji wyniku.

Ocena jakości programów

- 10 kategorii oceny: problem, cele, założenia, grupa docelowa, działania, nakłady, jakość realizacji, ewaluacja
- Lista kryteriów oceny do poszczególnych kategorii
- System punktowy
- Określona wymagana minimalna liczba punktów na poszczególnych poziomach rekomendacji
- 3 poziomy rekomendacji

Kategorie oceny

Opis problemu / zjawiska

Opis definiuje naturę i rozmiar zjawiska, identyfikuje grupę docelową programu, identyfikuje czynniki ryzyka, czynniki chroniące. Opis jest podstawą do sformułowania problemu (ocena potrzeb).

Cele programu

Cel ogólny programu dotyczy modyfikacji lub zmiany sytuacji niepożądaną na pożądaną lub utrzymania sytuacji ocenianej jako pozytywna.

Cel szczegółowy dotyczy wybranych aspektów problemu lub zjawisk/stanów, osiągnięcie których przyczyni się do osiągnięcia celu głównego (cele pośredniczące).

Efekty programu są opisane w kategoriach specyficznych zmian (wzrostu, spadku, modyfikacji, wprowadzenia nowych jakości) dotyczących zachowania.

Efekty programu mogą również dotyczyć zmian postaw, wiedzy, umiejętności, statusu, poziomu funkcjonowania oczekiwanych w rezultacie przeprowadzenia działań projektu. Są mierzalne, specyficzne, adekwatne, realistyczne, określone w czasie (SMART).

Kategorie oceny

Założenia programu

Przedstawiono wyjaśnienie mechanizmu osiągnięcia celu programu, uzasadnienie wyboru konkretnego sposobu rozwiązania problemu. Program jest oparty na modelach teoretycznych/ teoriach, których skuteczność w odniesieniu do rozwiązywania problemu została potwierdzona w literaturze naukowej lub sprawdzona w praktyce.

Grupa docelowa

Grupa docelowa i bezpośredni odbiorcy programu zostali wybrani na podstawie dokonanej oceny sytuacji początkowej i prawidłowego sformułowania problemu. Program określa kryteria kwalifikacyjne grupy docelowej/odbiorców programu, a także kryteria wykluczające udział w programie.

Kategorie oceny

SYSTEM
REKOMENDACJI
programów profilaktycznych
i promocji
zdrowia psychicznego

Aktywności / działania

Zaplanowane w programie aktywności i działania są szczegółowo opisane; ich rodzaj, długość i intensywność są określone i uzasadnione specyfiką grupy docelowej oraz osiągnięciem celu głównego i celów szczegółowych.

Nakłady

W programie uwzględnione i opisane są nakłady odpowiednie (pod względem ilościowym i jakościowym) do rozmiaru i rodzaju zaplanowanych aktywności oraz specyfiki programu (grupy docelowej).

Nakłady obejmują kadre realizatorów, koordynatora, materiały dla uczestników, podręczniki dla realizatorów.

Kategorie oceny

SYSTEM
REKOMENDACJI
programów profilaktycznych
i promocji
zdrowia psychicznego

Jakość realizacji

Rekomendowany sposób wdrożenia projektu powinien uwzględniać:

- zapewnienie nadzoru nad jakością poprzez np.: koordynację, cykliczne spotkania realizatorów, odpowiednie materiały,
- prowadzenie monitoringu,
- wprowadzanie zmian w programie w efekcie ewaluacji procesu,
- system szkolenia realizatorów,
- współpracę z lokalną społecznością i/lub organizacjami.

Kategorie oceny

Ewaluacja procesu

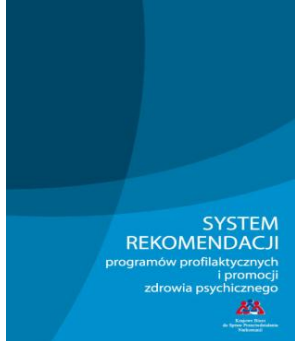
Ewaluacja procesu jest standardem minimalnym. Może dotyczyć: jakości implementacji, satysfakcji uczestników.

Jest oparta na analizie wskaźników realizacji działań. Opisane są: harmonogram zbierania danych, osoby badane, metody, narzędzia i wyniki ewaluacji.

Ewaluacja wyniku

Poprawna metodologicznie ewaluacja wyników została przeprowadzona. Mogła być również przeprowadzona ewaluacja wyników nie spełniająca kryteriów RCT.

Opis metodologii badawczej powinien zawierać informacje na temat schematu badawczego, badanej populacji, narzędzi i procedur zbierania i analizy danych.

Poziomy rekomendacji

Program obiecujący - program poprawnie skonstruowany, dysponujący wynikami ewaluacji procesu uprawniającymi do wnioskowania o możliwości uzyskania oczekiwanych rezultatów w efekcie jego realizacji.

Dobra praktyka - program poprawnie skonstruowany, o potwierdzonej w badaniach ewaluacyjnych skuteczności w zakresie wpływu na czynniki pośredniczące w osiągnięciu zmian w zachowaniu.

Program modelowy - program o potwierdzonej w badaniach ewaluacyjnych skuteczności w zakresie wpływu na zachowania problemowe.

Profilaktyka uniwersalna

- Przyjaciele Zippiego (5-9 lat)
- Program Epsilon (7-9 lat)
- Spójrz inaczej
- Program Domowych Detektywów (pon. 12 r. ż.)
- Program Fantastyczne Możliwości (10-12 lat)
- Archipelag Skarbów (12-15 lat)
- Unplugged (12-14 lat)
- Laboratorium Wiedzy Pozytywnej (13-14 lat)

Programy dla rodziców / rodzin

- Program Szkoła Rodziców i Wychowawców
- Program Wzmacniania Rodziny (10-14 lat)

Profilaktyka selektywna

- Szkolna interwencja profilaktyczna
- FreD goes net (14-21 lat)
- Program wspomaganie rozwoju dzieci odrzucanych (10-11 lat)
- Program wspomaganie rozwoju dzieci nieśmiałych (10-11 lat)
- Program przeciwdziałania młodzieżowej patologii społecznej (13–19 lat)
- Środowiskowa Profilaktyka Uzależnień

Procedura ubiegania się o rekomendację

- Złożenie wniosku na adres KBPN
- Wnioski są dostępne na stronach KBPN, ORE i PARPY.
- Aplikacja jest oceniana przez Zespół ds. rekomendacji
- W przypadku II i III poziomu wymagana pozytywna ocena zewnętrznych recenzentów
- Rekomendacja udzielana przez 4 instytucje
- Opinia jest ważna 5 lat

Profilaktyka uniwersalna

Definicja

- Profilaktyka uniwersalna to działania adresowane do całych grup populacji bez względu na indywidualny poziom ryzyka pojawienia się zachowań problemowych
- Jednostki w ramach danej grupy mogą różnić się poziomem ryzyka

Cele profilaktyki uniwersalnej

- Zapobieganie inicjacji zachowań problemowych, np. używanie substancji psychoaktywnych, wczesna inicjacja seksualna, przemoc
- Opóźnianie wieku inicjacji
- Profilaktyka uniwersalna jest działaniem uprzedzającym

Grupy docelowe

- Dzieci i młodzież w wieku szkolnym
- Szkoła jako główne miejsce dotarcia do grupy docelowej
 - Oddziaływania są adresowane do całych klas szkolnych
 - Wprowadzenie programu profilaktyki szkolnej nie wymaga uprzedniej diagnozy problemów w danej klasie
 - Działania adresowane do rodziców
 - Działania adresowane do nauczycieli, personelu szkoły

Skuteczne strategie profilaktyki uniwersalnej

- Edukacja normatywna (korygowanie błędnych przekonań młodzieży na temat akceptacji i rozmiarów używania substancji psychoaktywnych wśród: rówieśników, rodziców, idoli, przedstawicieli społeczności lokalnej)
- Wzmacnianie umiejętności dzieci i młodzieży – odpierania presji, asertywność, ocena ryzyka, komunikacji
- Dostarczanie informacji na temat negatywnych konsekwencji zachowania problemowego (nie jako wyłączna strategia zastosowana w programie)
- Poprawa zdolności zarządzania klasą przez nauczyciela
- Wzmacnianie umiejętności wychowawczych rodziców

Co nie działa

- nieinteraktywne metody realizacji programu
- dostarczanie informacji nt. substancji jako jedyna strategia lub zbyt wcześnie
- skoncentrowanie wyłącznie na podnoszeniu samooceny
- dotyczące wyłącznie aspektu moralnego/etycznego
- działania prowadzone z udziałem neofitów
- testowanie

Programy rekomendowane

- Przyjaciele Zippiego (5-9 lat)
- Program Epsilon (7-9 lat)
- Spójrz inaczej
- Program Domowych Detektywów (pon. 12 r. ż.)
- Program Fantastyczne Możliwości (10-12 lat)
- Archipelag Skarbów (12-15 lat)
- Unplugged (12-14 lat)
- Laboratorium Wiedzy Pozytywnej (13-14 lat)
- Szkoła dla Rodziców i Wychowawców
- Program Wzmacniania Rodziny